SELÇUK TÜRKİYAT
Nisan / April 2026; (67): 139-153
e-ISSN 2458-9071
Doi: 10.21563/sutad.1729496

Araştırma Makalesi / Research Article

Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi

Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye: An Unpublished Letter of Condolence by Mehmed Âkif Ersoy and a Chronogrammatic Poem of Uncertain Attribution

Ozan Kolbaş *

** Dr., The Ottoman Studies Foundation*
ozankolbas@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3509-6909
İstanbul / TÜRKİYE

** Dr., The Ottoman Studies Foundation*
ozankolbas@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3509-6909
İstanbul / TÜRKİYE

Başvuru/Submitted: *28/06/2025*
Kabul/Accepted: *26/11/2025*
Yayın/Published: *25/04/2026*

Öz

Şahsi arşivimde bulunan ve bu makaleye konu olan 350 x 240 mm ebadındaki belge, Mehmed Âkif Ersoy tarafından yazılmış bir taziye mektubudur. Belgenin girişindeki ifade, mektubun muhatabı olan aile hakkında bilgiler verir. Vefat eden kişinin ismi Süleyman Fâik Bey olup bu zat, İstanbul başsavcılığından emekli Cemal Bey'in kardeşidir. Cemal ve Süleyman Fâik beyler ise Melek Paşazâde ile Osmanlı sadrazamı Melek Mehemmed Paşa'nın torunudur. Mektupta Süleyman Fâik Bey'in aile bilgileri aktarıldıktan sonra ölümü için kaleme alınan Neşîde-i Târîhiyye başlıklı şiire yer verilmiştir. Manzume, aruzun remel bahrinde, fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün/fa'lün kalıbıyla yazılmıştır ve toplam beş beyitten oluşmaktadır. Şiirde, Süleyman Fâik Bey'in ölümü karşısında hissedilen üzüntü dile getirilmiştir. Şiir, 18 Safer 1333/23 Kânûn-ı Evvel 1330 (5 Ocak 1915) tarihinde kaleme alınmıştır. Bu tarihten hareketle mektubun muhtemelen Berlin'den İstanbul'a gönderildiği anlaşılmaktadır. Belgenin ilgi çekici tarafı ise Mehmed Âkif'in, mektubunun sonunda Neşîde-i Târîhiyye başlıklı şiirine uygun bir hediye beklediğini belirtmesidir. Bu istek, Âkif'in biyografi kaynaklarında belirtilen mizacına ters düşmesi açısından ilginçtir. Üstelik şiirin aidiyeti de tartışmalıdır. Bugüne kadar bilinmeyen bir mektubun bu makale vesilesiyle ortaya çıkarılması, Mehmed Âkif'in edebî biyografisine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler:
Mehmed Âkif Ersoy, Süleyman Fâik Bey, patronaj, mektup, tarih manzumesi.

Abstract

The document, measuring 350 x 240 mm and preserved in my personal archive, is a letter of condolence written by Mehmed Âkif Ersoy. The introduction provides details about the Süleyman Fâik Bey's family. The deceased, Süleyman Fâik Bey, was the brother of Istanbul's retired Chief Prosecutor Cemal Bey. Both were grandsons of Melek Pashazade and Ottoman Grand Vizier Melek Mehmed Pasha. Following these familial details, the letter includes a poem titled Neşîde-i Târîhiyye, composed in the aruz meter (fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün/fa'lün). Consisting of five couplets, the poem expresses sorrow over Süleyman Fâik Bey's passing and is dated 18 Safar 1333/23 Kânûn-ı Evvel 1330 (5 January 1915). It is understood that the letter was likely sent from Berlin to Istanbul. The most intriguing aspect of the document is Âkif's request for a gift in return for his poem, which is particularly noteworthy, as it contradicts the temperament attributed to Âkif in biographical sources. Moreover, to whom the poem belongs is

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

also disputed. The emergence of a previously unknown letter through this article will contribute to Mehmed Âkif's literary biography.

Keywords:

Mehmed Âkif Ersoy, Süleyman Fâik Bey, patronage, letter, chronogrammatic poem.

Makale Bilgileri

Atıf: Kolbaş, O. (2026). *Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye*: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi. *Selçuk Türkiyat*, (67): 139-153.
Doi: 10.21563/sutad.1729496

Etik Kurul Kararı: *Etik Kurul Kararından muaftır.*
Katılımcı Rızası: *Katılımı yok.*
Mali Destek: *Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.*
Çıkar Çatışması: *Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.*
Telif Hakları: *Çalışmada kullanılan görsellerle ilgili telif hakkı sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır.*
Değerlendirme: *İki dış hakem / Çift taraflı körleme.*
Benzerlik Taraması: *Yapıldı – iThenticate.*
Etik Beyan: *sutad@selcuk.edu.tr, selcukturkiyat@gmail.com*
Lisans: *Bu eser Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.*

Article Information

Citation: Kolbaş, O. (2026). *Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye*: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi. *Selçuk Türkiyat*, (67): 139-153.
Doi: 10.21563/sutad.1729496

Ethics Committee Approval: *It is exempt from the Ethics Committee Approval.*
Informed Consent: *No participants.*
Financial Support: *The study received no financial support from any institution or project.*
Conflict of Interest: *No conflict of interest.*
Copyrights: *The required permissions have been obtained from the copyright holders for the images and photos used in the study.*
Assessment: *Two external referees / Double blind.*
Similarity Screening: *Checked – iThenticate.*
Ethical Statement: *sutad@selcuk.edu.tr, selcukturkiyat@gmail.com*
License: *Content of this Journal is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)*

Giriş

Edebiyatın sanat dallarından biri oluşu ve kurallarının klasik edebiyat bağlamında en ince ayrıntısına kadar belirlenişi, diğer sanat dalları gibi kıymeti haiz edebiyatın da bir hami tarafından himaye edilmesi beklentisinin ve bu sayede gelişip olgunlaşması iddiasının yolunu açtı. Doğu'nun ve Batı'nın pek çok sanatkârı, çeşitli girişimlerde bulunarak sonunun hamiye varacağı ümidiyle rakipleriyle bu zorlu yolda yürüdü.[1] On altıncı yüzyılda devrin büyük hükümdarı Kanunî Sultan Süleyman'a (ö. 974/1566) "dutsañ elini men-i faḳīrüñ" (Fuzuli, 1956, s. 38, B. 340) şeklinde hitap eden Türk şiirinin önde gelen şairlerinden Fuzûlî-yi Bağdâdî (ö. 963/1556), hükümdardan kendisini kanatları altına alarak himaye etmesini istiyordu. Sultan ve sanatkâr arasındaki karşılıklı etkileşimi her iki tarafın konumu belirliyor, bir hüma kuşu mesabesinde bulunan sultanın gölgesi kimin üzerine düşerse o kişi devlete eriyordu. Çeşitli sanat dallarında hüner sergileyen sanatkârlar, saraydan veya saraya yakın elit zümreden destek bekliyor, arka çıkmaları hâlinde daha iyi eserler ortaya koyabileceklerini ima ve ifade ediyorlardı. Çok eski zamanlardan beri devam eden bu geleneğin Osmanlı'daki izleri, inamat defterlerinden ve çeşitli arşiv vesikaları üzerinden sürülebilmektedir.[2] Klasik dönemin "şair ve patron" arasındaki iletişim ve etkileşimi çeşitli araştırmacılar tarafından incelendiği ve elde edilen veriler patronajın önemli bir müessese olarak faaliyet gösterdiğini ortaya koyduğu gibi, sanatkârları motive ettiğini de gözler önüne sermiştir.[3]

Hami ve mahmi arasındaki ilişkinin örneklerine yalnızca klasik Türk edebiyatı döneminde veya bundan öncesinde rastlanmamakta; benzerleri, sonraki devirlerde de karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, 1840-1878 yılları arasında, Tanzimat'ın erken döneminde çeşitli beklentilerle Mabeyn-i Hümâyûn'a şiirler sunan 450'ye yakın isim tespit edilmiştir (Soysal, 2024, s. 249). Ebuzziya Tevfik Bey (ö. 1913), Sultan Abdülhamid (ö. 1918) tarafından aylığa bağlanmış; Mevlânzâde Rıfat (ö. 1930), İstanbul'da bulunan İttihad ve Terakki'nin Maliye Nazırı Cavid Bey'e (ö. 1926) Romanya'nın Köstence şehrinden sıkıntıda olduğunu belirten bir mektup göndermiş; Abdülhak Hâmid Tarhan (ö. 1937), ekonomik bakımdan zorlu bir süreç geçirdiğini belirterek yine Cavid Bey'e yazdığı bir mektupla yardım istemiştir. Kaleme aldığı tehzil ve hicivlerle tanınan Fazıl Ahmed Aykaç'ın (ö. 1967) da Cavid Bey'den yardım talebinde bulunduğu mektubu vardır (Bardakçı, 2013). Daha sonraki dönemde Necip Fazıl Kısakürek (ö. 1983), Orhan Seyfi Orhon (ö. 1972), Yusuf Ziya Ortaç (ö. 1967) ve Peyami Safa (ö. 1961) gibi isimlerin devrin başbakanı Adnan Menderes'ten (ö. 1961) talep ettikleri yardımlar belgeleriyle ortaya konulmuştur (Kılıç, 2013).

---

1 On beşinci yüzyılın Batı dünyasında hami-mahmi ilişkisine güzel bir örnek için bk. (King, 1994).

2 İlgili konuda yapılmış öncü çalışmaların derlemesi için bk. (Erünsal, 2008). Patronaj müessesesini ulema ve siyasi iktidar bağlamında inceleyen bir çalışma için bk. (Tatlısumak, 2016).

3 Konuyla ilgili öncü çalışmalar için bk. (İnalcık, 2007; İnalcık, 2003; İnalcık, 2011; Işınsu Durmuş, 2009; Işınsu Durmuş, 2021).

Kolbaş, O. (2026). *Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye*: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi. *Selçuk Türkiyat*, (67): 139-153.
Doi: 10.21563/sutad.1729496

Mehmed Âkif'in Taziye Mektubu ve Tarih Manzumesi

Yazdığı manzumeye karşılık beklemesi açısından geleneğe bağlanabilecek şairlerden biri de Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden Mehmed Âkif'tir (ö. 1936). İhtimal barındıran bağlanabilecek ifadesine yer vermemizin nedeni, elimizdeki belgenin ne amaçla yazıldığı konusunda kesin bilgimizin olmamasıdır. Şahsi arşivimde bulunan ve 350 x 240 mm ebadındaki kâğıda Mehmed Âkif'in bizzat el yazısıyla yazılan bu tarih manzumesi, Süleyman Fâik Bey'in ölümü (ö. 1333/1915) üzerine kaleme alınmıştır (EK-I ve EK-II). Belge, esasında başsağlığı dilemek amacıyla gönderilen bir mektuptur.[4] Bu nedenle, taziyet-nâme ve tesliyet-nâme örneğidir. Münşeat mecmualarında azâ-nâme başlığıyla da karşılaşılan bu mektup türü, genellikle alınan ölüm haberi üzerine mevtanın yakınlarına gönderilmek amacıyla yazılır. Telafisi mümkün olmayan olaylar için taziyet, olanlar için ise tesliyet-nâme yazıldığı gibi ölüm üzerine yazılmış tesliyet-nâme örnekleri de mevcuttur (Çakır, 2006, s. 272-273). Âkif'in belge üzerindeki son ifadeleri bu mektubun taziye ve teselli amacıyla yazıldığı yönündedir.

Belgenin girişinde, Âkif'in şiiri kime ve niçin yazdığını belirttiği bir açıklama cümlesi yer almaktadır. Bu bölümde, birbiriyle akraba birtakım zevatın isimleri geçer. İlk ifadelerde zikredilen kişi, başmüddeî-yi umûmîlikten (başsavcılıktan) emekli Cemal Bey'dir. Ölümüne tarih düşürülen Süleyman Fâik Bey ise Cemal Bey'in kardeşi ve hemen ardından gelen ifadeye göre Melek Paşazâde'nin torunu olarak takdim edilir. Melek Paşazâde'nin biyografisi *Sicill-i Osmânî*'de Mehmed Süreyya (ö. 1909) tarafından kısaca aktarılmıştır (1996, s. 4:1082):

> Sadrazam Melek Mehmed Paşa oğullarıdır.[5] Ricâlden ve ulemâdan idiler. Torunlarından müddeî-yi umûmî Cemâl Bey vardır. Bir de Halebî Melek Ahmed Paşa oğulları vardır ki, bunlar vezir sınıfındandır. Sırrî Paşa bunlardandır.

Cemal Bey'in tam adı, aile üyelerinden Nedim Mehmet Akdoğan'ın (ö. 2022) aktardığı bilgiye göre Mehmed Cemaleddin'dir. Cemaleddin Bey'in babası Mehmed Reşid Paşa, dedesi Melek Paşazâde, büyükdedesi ise Osmanlı sadrazamı Melek Mehemmed Paşa'dır (ö. 1216/1802).[6] O hâlde Süleyman Fâik Bey, Mehmed Cemaleddin Bey'in kardeşi, Mehmed Reşid Paşa'nın oğlu, Melek Paşazâde ile Sadrazam Melek Mehemmed Paşa'nın ise torunudur.

---

4 Âkif'in yazdığı ve ona yazılan diğer pek çok mektup için bk. (Turinay, vd., 2021a; Turinay, vd., 2021b).

5 Melek Mehemmed Paşa'nın biyografisi hakkında ayrıntılı malumat için bk. (Yeşil, 2019).

6 Cemal Bey ve özellikle Süleyman Fâik Bey'in biyografisine dair herhangi bir kaynağa ulaşamadığımı belirtmeliyim. İsimleri üzerinden yapılan araştırma sonucunda, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde pek çok belgeye ulaşılabilmekteyse de biyografilerinin tespiti hususunda eleme yapmak mümkün değildir. Ailenin üçüncü kuşak torunu Nedim Mehmet Akdoğan'ın bu konudaki gazete beyanı şu şekildedir: "Babaannem Cemile Akdoğan'ın babası İstanbul temyiz ve İstinaf Müddeiumumisi Mehmet Cemalettin Bey'in babası Mehmet Reşit Paşa'dır. Mehmet Reşit Paşa, Vezir Melek Mehmet Paşa'nın torunudur." bk. (URL-1).

Şiir, aruzun remel bahrinde, *feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün/faʿlün* kalıbıyla yazılmıştır. Süleyman Fâik Bey, manzumenin ilk beytinde irfan göğünün parlayan yıldızına benzetilir ve onun, dünya ufkundan elini eteğini çektiği üzüntüyle belirtilir. Böylece, ufuk çizgisinin altına kayarak battığı ve esasında bir başka âleme doğduğu ima edilir. İkinci beyitte, berhayat olanlar dünya mülkünün ziyaretçileri olarak nitelendirilir ve yaşayanlara seslenilir: Bu ölüm karşısında âriflerin gönlünün, ümitsizlikten çöken karanlıkla gamlı ve feryada tutkun olması doğal karşılanır. Üçüncü beyitte Fâik Bey'in ahlaklı, salih kimselerden biri olduğu; feleğin gözlerinin onun facia olarak nitelendirilen vefatı karşısında gözyaşları dökmesi söylenir. Dördüncü beyit, tarih beytidir. Bu beytin ikinci mısrasında seçkin bir yiğidin Allah'ın arşına doğru yol tuttuğu ifade edilirken ilk mısrada vefat tarihi "iki" ve "ġufrān" kelimeleriyle verilir. "Affetme, merhamet etme" manasına gelen "ġufrān" kelimesinin ebced karşılığı 1331'dir. Mısranın başında zikredilen "iki" rakamı da eklendiğinde 1333 yılına ulaşılır. Son beyit, duaya ayrılmıştır: Neticede rahmet damlasının, Süleyman Fâik Bey'in kabrini suya kandırması ve huzur bulacağı yerin Rıdvan cenneti olması temenni edilir.

Mehmed Âkif, Fâik Bey'in ölümüne tarih düşürmekle kalmayıp bu tarih manzumesinin hemen altına kaydettiği notla aileye ve muhatabına sabırlar diler. İlginçtir ki hami mesabesindeki muhatabından "bir ʿaṭıyye-i münāsibe" arzusunda bulunur. İhsan edilecek hediyenin, mektubu ulaştıran Necâtî Bey eliyle kendisine gönderilmesini ister ve başsağlığı diler. Notun ardından, on altıncı yüzyılın sultânü'ş-şu'arâsı Bâkî'nin (ö. 1008/1600) meşhur mısrasını alıntılar ve sonrasında adresini kaydeder.

Âkif'in bu mektubu kime yazıp gönderdiği ve kimden karşılık beklediği açık değildir. Muhatabın Cemal Bey olması ihtimali yüksekse de bu zatın ölüm yılına ulaşılamadığı için taziyet-nâmenin yazıldığı tarihte yaşayıp yaşamadığı ve bu nedenle ona gönderilip gönderilmediği şimdilik muğlaktır. Bir diğeri ise manzumenin sipariş karşılığında yazılıp yazılmadığı meselesidir. Bu şiir, Âkif tarafından halisane duygularla doğrudan taziye amacıyla mı yazılmıştır, yoksa Süleyman Fâik Bey'in ailesi tarafından, örneğin mezar taşına hakkolunması gibi bir nedenle mi ısmarlanmıştır? Yani Âkif, yazdığı şiire karşılık mı beklemektedir, yoksa profesyonel bir nedenle ücretini mi istemektedir? Bu sorulara verilebilecek kesin bir cevabımız yoktur. Fakat Âkif'in mektubu yazdığı dönemde ekonomik sıkıntılar içerisinde olduğu ve bu nedenle yardım ve destek talebinde bulunduğu ihtimali yüksektir. Nitekim benzeri bir mektup Fazıl Ayanoğlu'nun (ö. 1975) arşivinde yer almaktayken bu belgenin bir kopyası bugün Necdet İşli'nin arşivindedir. İşli'nin belge referansıyla aktardığı bilgiye göre; mektup, Âkif tarafından daha yüksek rütbeye atanmasını tebrik amacıyla bir paşaya yazılmıştır ve manzum methiye türündedir. Aradan geçen zaman zarfında Paşa'dan iltifat göremeyen Âkif, bir mektup daha göndererek Paşa'nın usule uymasını ve yazdığı methiyeye karşılık ihsanda bulunmasını istemiştir. Elimizdeki belge bu ikinci örnekle birlikte değerlendirildiğinde; Âkif'in, yoksulluk döneminde, yazdığı şiirler karşılığında çeşitli kişilerden ihsan beklediği veya bu kişilere ihsan umuduyla

şiirler yazıp gönderdiği daha rahat söylenebilir. Ertuğrul Düzdağ'ın İşli'ye aktardığı bilgi de bu yöndedir (URL-2).

Düşürülen tarih, Âkif tarafından şiirin hemen altına, geleneğe bağlı olarak hicri takvime göre 18 Safer 1333 şeklinde kaydedilmiştir. Manzumeden sonraki bölümde, şiir karşılığı istenen hediye notunun altına ise Rumi takvimle 23 Kânûn-ı Evvel 1330 tarihi atılmıştır. Her iki tarih, Birinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı günlere, miladi takvimde 5 Ocak 1915'e tekabül etmektedir. Süleyman Fâik Bey, 18 Safer/23 Kânûn-ı Evvel (5 Ocak) gününden önce vefat etmiş olsa dahi şiirin bu günde yazıldığı açıktır. Fâik Bey'in ölümünü haber alan Âkif, vefat tarihini düşürmüş, başsağlığı dileğini yazmış ve kâğıdı Necâtî Bey vasıtasıyla muhatabına göndermiştir.

Süleyman Fâik Bey'in vefat ettiği ve taziyet-nâmenin yazıldığı günler Mehmed Âkif için fazlasıyla hareketli geçmektedir. Âkif, 1914 yılının sonlarında Teşkîlât-ı Mahsûsa'nın görevlendirmesiyle Berlin'e gitmiş ve dört ay kadar süren bu gezi sırasında Almanlara esir düşen İngiliz, Fransız ve Rus tebaasına mensup Müslüman askerlerin kamplarını ziyaret etmiş (Okay ve Düzdağ, 2003, s. 433) ve daha pek çok görüşmede bulunmuştur.[7] *Sebîlü'r-Reşâd* mecmuasının 6 Safer 1333 (24 Aralık 1914) tarihli 319. sayısında telgraf ve mektuplarla soranlara cevap olarak Mehmed Âkif'in İstanbul'da bulunmadığı açıklanmıştır. 27 Safer 1333 (14 Ocak 1915) tarihli 322. sayısında yayımlanan Mehmed Âkif imzalı şiirin sonunda ise Berlin notu bulunmaktadır (Düzdağ, 2018, s. 66, 85). Âkif'in Berlin'e hangi tarihte gittiği kesin değilse de Alman kaynaklarının incelenmesi neticesinde bu seyahatin 17 Kasım ile Aralık ayının başları arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir (Kon, 2015, s. 62-63). *Sebîlü'r-Reşâd*'ın 2 Cemaziyelevvel 1333 (18 Mart 1915) tarihli 331. sayısında ise Şeyh Salih et-Tûnûsî ile birlikte Almanya'dan döndüğü haberi yer almaktadır (Düzdağ, 2018, s. 175). Bu tarihler, aynı zamanda Çanakkale'de süren boğaz harbinin en zorlu günlerine tekabül etmektedir. Öyleyse Âkif'in, Süleyman Fâik Bey'in ölüm haberini aldığı sırada Berlin'de bulunduğu ve yazdığı taziyet-nâmeyi muhtemelen Necâtî Bey eliyle buradan gönderdiği anlaşılmaktadır. Necâtî Bey'in kimliği ise şimdilik meçhuldür. Bu zat İstanbul'da mı ikamet etmektedir ve mektup, bir aracı vasıtasıyla Necâtî Bey'e mi gönderilmiştir, yoksa Necâtî Bey, mektubu Berlin'de bizzat Âkif'in elinden alıp muhatabına mı iletecektir? Bu sorulara da kesin olarak verebileceğimiz herhangi bir cevap yoktur. Necâtî Bey'in İstanbul'daki Alman Konsolosu'nun katkılarıyla Berlin'e gideceği belirlenen Abdülaziz Çâvîş (ö. 1929), Abdürreşid İbrahim (ö. 1944), Halim Sabit (ö. 1946) ve Alimcan İdris (ö. 1959) gibi isimlerin (Elmas, 2015, s. 51) arasında olması da ihtimal dâhilindedir.

Mehmed Âkif, imzasının üstünde "Sebīlü'r-Reşād Ġazetesi Başmuḥarriri" ünvanına yer vermiştir. 14 Ağustos 1324 (27 Ağustos 1908) tarihinde *Sırât-ı Müstakîm*

[7] Mithat Cemal Kuntay'ın (ö. 1956) aktardığına göre Âkif, bir din adamı olduğu için Berlin'e gönderilir: "Almanya'da İtilâf ordularından esir alınmış yüz bin Müslüman vardı. Âkif, bu yüz bin kardeşine hakikati söylemek için Berlin'e koşuyordu. Bu yolculuğun siyasî neticesini bilmiyorum. Yalnız, Âkif, bu seyahatten yedi şeyle döndü: Bir nükteyle, bir manzumeyle, bir hayretle, bir ıztırapla, bir de üç mütaleayla." (1939, s. 198-199). Ayrıntılı bilgi için bk. (1939, s. 198-200).

adıyla yayın hayatına başlayan dergi, 24 Şubat 1327 (8 Mart 1912) günü yayımlanan 183. sayısından itibaren *Sebîlü'r-Reşâd* adını alır. Âkif'in gazetede "sermuharrir" veya "başmuharrir" ünvanıyla anılması ise 20 Ağustos 1330 (2 Eylül 1914) tarihli 309. sayıdan itibarendir. O hâlde, Mehmed Âkif'in ilgili tarih kıtasının altına düştüğü notun 23 Kânûn-ı Evvel 1330 (5 Ocak 1915) tarihli olması; mektubu, *Sebîlü'r-Reşâd* mecmuasında başmuharrir olarak anılmaya başlamasından 125 gün sonra yazdığını gösterir. Belgenin sonunda verilen "Der-seʿādet Bāb-ı ʿĀlī Cāddesi'nden" adresi ise derginin, İstanbul'da yayımlandığı döneme işaret etmektedir. Nitekim *Sebîlü'r-Reşâd*, Âkif'in Millî Mücadele'yi desteklemek amacıyla Anadolu'ya geçmesi neticesinde 1920-1923 yılları arasında Kastamonu, Ankara ve Kayseri gibi şehirlerde çıkarılmış, Millî Mücadele'nin ardından Âkif ve Eşref Edip'in (ö. 1971) İstanbul'a dönmesiyle 16 Mayıs 1339 (1923) günü yayımlanan 528. ve 529. sayıdan itibaren yayın hayatına Derseadet'te devam etmiştir (Efe, 2009, s. 251-252). Cemal Bey'in İstanbul'da görev yaptığı göz önünde bulundurularak Süleyman Fâik Bey ve ailesinin burada ikamet ettiği düşünülebilir. Âkif, taziyet-nâmeyi yazdığı sırada Berlin'de bulunmasına rağmen mektubunda "Der-seʿādet Bāb-ı ʿĀlī Cāddesi'nden" adresine yer vermesi, belki de ihsan edilmesi beklenen hediyenin Necâtî Bey eliyle gönderilmesi istenen adresine işaret etmektedir.

Şiir Kimin? Müşterek mi, Esinlenme mi, İntihal mi?

Mehmed Âkif'in Süleyman Fâik Bey "merḥūmuñ irtiḥāllerine dāʾir" yazdığını belirttiği bu beş beyitlik tarih manzumesi gerçekten ve yalnızca Âkif'e mi aittir, yoksa şiir bir esinlenme veya intihal ürünü müdür? Bu sorunun cevabına giden yol Cerrâhî şeyhi Fahreddin Erenden'in (1885-1966) kaleme aldığı *Envâr-ı Hazret-i Pîr Nûreddîn Cerrâhî ve Tabakât-ı Cerrâhiyye* adlı eserden geçer.[8] Erenden, bu eserin ikinci bölümünün on yedinci faslını babası Şeyh Seyyid Mehmed Rızaeddin Yaşar Efendi el-Cerrâhî'nin (ö. 14 Cemaziyelahir 1331/21 Mayıs 1913) biyografisine ayırmıştır (Dal, 2006, s. 468-492). Biyografinin sonunda babasının ölümü için "meşāhīr-i şuʿarādan" Remzî Beyefendi'nin söylediği "neşīde-i tārīḫiyye" metnini aktarır (Dal, 2006, s. 478).[9] Altı

[8] Fahreddin Erenden'in hayatı ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Azamat, 1995, s. 83-84; Dal, 2006, s. 6-22, 43-47).

[9] Remzî Beyefendi'nin kimliği belli değildir. Biyografi kaynaklarına girmiş aynı mahlası kullanan diğer şairler arasından yaşadığı tarih itibarıyla Üsküdar Mevlevihanesi'nin son şeyhi Ahmed Remzi Akyürek (ö. 1944) olması ihtimal dâhilindedir. Eğer öyleyse Erenden, şairin şeyhliğine neden hiç değinmemiştir? Yine de Akyürek'e ait defterler üzerinden yaptığım taramalar neticesinde farklı kişiler için yazılmış benzeri pek çok tarih manzumesine tesadüf ederken bu şiire rastlayamadığımı belirtmeliyim. İlgili defterler için bk. (Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 7994; Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 7995; Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 7996; Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 7998; Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 7999; Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 8000; Ahmed Remzî, yz. 06 Mil Yz A 8001). Akyürek'in şiirleri yayımlanmıştır, bk. (Mazıoğlu, 1987). Fakat ona ait farklı defterlerin ve müteferrik evrakın şahsi bir arşivde muhafaza edildiğini bildiğimden ilgili yayım eksik olmalıdır. Yakın tarih aralığında yaşamış aynı mahlası kullanan tespit edilebilen diğer şairler Mustafa Remzî (ö. 1919), Hasan Remzî (ö. 1919) Kürkçüzâde Osman Remzî (ö. 1924) ve Remzî'dir (ö. 1942). Remzî mahlaslı diğer şairler için bk. (Tuman, 1368, s. 536-542; İnal, 1969, s. III:1398-1411). Âkif'in Şevval 1313 (Mart 1895)

beyitten oluşan bu tarih manzumesi, Mehmed Âkif'in Süleyman Fâik Bey için yazdığını belirttiği beş beyitlik manzumeyle bir beyit ve birkaç kelime haricinde bire bir aynıdır.

Şiirlerin birinci ve ikinci beyitlerinde hiçbir fark yoktur. Üçüncü beytin ilk mısrası Remzî'nin manzumesinde "Pāk-sīret ṣuleḥādan idi bu şeyḫ-i ʿarīf" şeklindeyken Âkif tarafından "Pāk-sīret, ṣuleḥādan idi Mīr-i Fāʾiḳ" şeklinde düzenlenmiştir. İkinci mısralar ise aynıdır. Remzî, bu beytin ardından Şeyh Mehmed Rızaeddin Efendi'nin "ḳutb-ı zamān" olduğunu belirttiği bir beyte yer verir ki tarikat düzenine uygun bu beyit, muhtemelen Fâik Bey'e muvafık düşmediği için Âkif'in mektubunda yoktur. Remzî'nin beyti şu şekildedir:

Ehl-i dil çāk-i girībān ile feryād eyler
Ebedī etti ufūl āh ki bir ḳutb-ı zamān

İki manzume arasındaki en büyük farklılık doğal olarak tarih beytinin ilk mısrasında görülür. Remzî, Şeyh Efendi'nin ölüm tarihini 1331 yılına karşılık gelen "ġufrān" kelimesiyle verirken[10] Âkif, aradaki iki senelik farkı kapatmak için buna "iki" kelimesini ekler: "'İki' şāʿir dédi 'ġufrān' ile ʿĀkif tārīḫ." Mısranın başındaki "'İki' şāʿir dédi" ibaresi muğlaktır. Buradaki birinci şair kendisiyse ikincisi kimdir? Bu ibare acaba Remzî'ye mi işaret etmektedir, böylece şiire müştereklik mi kazandırılmıştır, yoksa "iki" kelimesi sadece tarihin tutması için mi eklenmiştir? Eğer manzumenin müşterekliğine işaretse Remzî'nin mahlası neden yoktur ve beyitlerin çoğu niçin Şeyh Efendi'ye yazılan şiirle aynıdır? Üstelik şiirde geçmese dahi "nāẓımı" ibaresinin altında neden sadece Mehmed Âkif'in adı ve imzası vardır veya hemen ardından gelen notta bu durum niçin belirtilmemiştir? Bu sorulara şimdilik tatmin edici cevaplar veremiyoruz. Remzî, yine dinî bir imayla ikinci mısrada Şeyh Efendi'yi "merd-i Ḫudā" şeklinde nitelerken Âkif, bu tamlamayı Fâik Bey ile münasip düşmesi için "merd-i güzīn" şekline sokmuştur. Remzî'nin beyti şu şekildedir:

Söyledim lafẓa-i ġufrān ile Remzī tārīḫ
Oldu [bir] merd-i Ḫudā ʿāzim-i ʿarş-ı Raḥmān

Son olarak, makta beyti de her ikisinde aynıdır. Kısacası Âkif, büyük bir ihtimalle Remzî'nin Cerrâhî şeyhi Mehmed Rızaeddin Efendi'nin vefatına söylediği manzumeyi iki sene sonra bazı değişikliklerle Süleyman Fâik Bey için uyarlamış, ailesine başsağlığı dilemek ve karşılığında "bir ʿaṭıyye-i münāsibe" alabilmek amacıyla göndermiştir. Bunca benzerlik, şiirin esinlenme ürünü olduğunu söylemeyi zorlaştırmaktadır. Fakat bu mevzunun altında her ne gerçek yatıyor olursa olsun manzumenin orijinal olmadığı son derece açıktır. Âkif'in, Remzî'nin şiirinden nasıl haberdar olduğu ve üstün şairlik kudretiyle orijinal bir şiir kaleme almak dururken neden böylesi bir yolu tercih ettiği sorusu ise şimdilik cevapsızdır.

---

tarihinde Rizeli Taşçıoğlu Süleyman Efendi'ye gönderdiği bir mektupta Remzî Efendi adlı birinin adı geçmekteyse de hakkında herhangi bir ayrıntı yoktur, bk. (Turinay, 2021a, s. 45).

10 Remzî, Şeyh Efendi'nin ölümünden yirmi altı gün sonra Şeyh'in vefat eden eşi Emine Memnûne Hanım için de aynı kelimeyle tarih düşürmüştür, bk. (Dal, 2006, s. 479-480).

Sonuç

Şahsi arşivlerde muhafaza edildiği için bugüne dek bilinmeyen ve hususi özellik gösteren müellif hattı bu belgenin, Mehmed Âkif'in Berlin günlerinde kaleme aldığı bir taziyet ve tesliyet-nâme olduğu anlaşılmaktadır. Âkif'in Süleyman Fâik Bey'in vefatı üzerine ailesine başsağlığı dilemek amacıyla "ʿarż-ı ʿācizī" olarak nitelendirdiği mektuba *Neşîde-i Târîhiyye* başlıklı bir tarih kıtası yazması ve onlardan bu manzume karşılığında "bir ʿaṭıyye-i münāsibe" beklenmesi her ne şekilde yazılmış olursa olsun onu hami-mahmi ilişkisi noktasında geleneğe bağlamakta; belge, bu yönüyle de Mehmed Âkif'in bilinen portresine pek de bilinmeyen bir renk katmaktadır. Nitekim belgedeki ifade ve beklentinin, Âkif'in "makam ve şöhret sahiplerine yakın olmaktan, onlara yakın olmak suretiyle dünyevi nimetlere ulaşma gibi bir duruma düşmekten sakınan" (Kavas, 2002, s. 260), "şahsi menfaati için karakterinden, idealinden, prensiplerinden hiç taviz verme[yen]" (Okay, 1989, s. 16) mizacıyla ters düşmesi dikkat çekicidir. Araştırmacılar tarafından şimdiye kadar verilen "karakterinde mevcut olan istiğna, bazan geçimini tehlikeye sokacak derecede menfaatten uzak durmak onu hemen dâimâ 'devletlü'lerden de uzaklaştırmıştır" (Okay, 1989, s. 27) gibi hükümleri belki de eldeki veri eksikliğine bağlı peşin hükümler olarak değerlendirmek gerekir. Üstelik şiir doğrudan Âkif'e ait olmayıp Süleyman Fâik Bey'in ölümünden iki sene evvel vefat eden Cerrâhî şeyhi Mehmed Rızaeddin Efendi için Remzî tarafından yazılmış; Âkif tarafından bazı değişiklikler neticesinde Fâik Bey'in ailesine sunulmuştur. Muhtemelen ekonomik sıkıntılarla boğuşan ve "bütün servetini yelek cebinde taşıyan" (Mithat Cemal, 1939, s. 51) Âkif'in bu makale vesilesiyle yayımlanan belge sayesinde kimi zaman mizacına ve prensiplerine ters düşen yollara girmek zorunda kaldığı anlaşılmaktadır. Mektubu niteleyen ve acizlik belgesi manası verilebilecek "ʿarż-ı ʿācizī" tamlaması da sıkıntılı bir yaşam mücadelesine, psikolojik zorluklara ve boynu bükük bir şaire işaret etmektedir. İçeriği itibarıyla ilgi uyandıran ve arka planında soru işaretleri barındıran bu mektup, Âkif hakkında yapılacak çalışmalara katkı sağlayacak mahiyettedir.

Extended Abstract

This study examines an unpublished handwritten letter by Mehmed Âkif Ersoy (1873-1936) within the context of the patronage tradition in Turkish literature. Many Classical Ottoman poets expected patronage from the Ottoman court or from elite circles close to the palace in return for the literary works they produced. This tradition can be traced through *in'âmât* registers and archival documents, and it continued during the Tanzimat and Republican periods as well. The requests for financial support made by many writers and poets, such as Ebuzziya Tevfik, Abdülhak Hâmid Tarhan, Fazıl Ahmed Aykaç, Necip Fazıl Kısakürek, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, and Peyami Safa, to the political authorities of their time are among the examples of this continuity.

At the center of the article lie the letter of condolence and the chronogrammatic poem that Mehmed Âkif wrote upon the death of Süleyman Fâik Bey in 1915. The letter, preserved in my private archive, was written on a sheet of paper measuring 350

x 240 mm. Following a brief prose introduction comes a five-couplet poem composed in the *aruz* meter (*feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün/faʿlün*). The poet expresses his sorrow over Fâik Bey's death and records a chronogram corresponding to the year 1333/1915 through the *abjad* system. In the note beneath the poem, Âkif conveys his condolences while requesting from the addressee "*ʿaṭıyye-i münāsibe*," that is, an appropriate present or benefaction. He asks that this benefaction be delivered to him through Necâtî Bey. This explicit request suggests that Âkif generally known for his distance from material interests may have resorted to the traditional patronage relationship during periods in which he experienced financial hardship.

The dates recorded in the document, 18 Safar 1333 and 23 Kânûn-ı Evvel 1330 (5 January 1915), correspond to the period during which Âkif was in Berlin as an official assigned by Teşkîlât-ı Mahsûsa during the First World War. The title "*Sebīlü'r-Reşād Ġazetesi Başmuḥarriri*" (Editor-in-Chief of *Sebīlü'r-Reşād*) appearing above his signature indicates that the letter was written shortly after he had been appointed to this position. The phrase "*Der-seʿādet Bāb-ı ʿĀlī Cāddesi'nden*" in the document most likely refers to the Istanbul address to which he wished the gift to be sent.

The other surprising aspect of the document in our possession is the authorship of the poem recorded in the letter. Although this poem appears to have been composed by Mehmed Âkif for the death of Süleyman Fâik Bey, it was in fact written two years earlier by a poet named Remzî on the occasion of the death of the Cerrahi shaykh Mehmed Rızaeddin Yaşar Efendi. There are only a few minor differences between the two poems.

In conclusion, this unique document adds a new dimension to Mehmed Âkif's biographical portrait. It suggests that Âkif who has so far been characterized by researchers as having a self-sufficient disposition, distant from material interests may, at times, have sought financial support in return for his literary work due to economic necessity. While placing Âkif within the chain of patronage that extended from the Ottoman era into the Republic, this document also offers significant socio-economic data regarding the authorship and livelihood dynamics of late Ottoman intellectual life.

Kolbaş, O. (2026). *Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye*: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi. *Selçuk Türkiyat*, (67): 139-153.
Doi: 10.21563/sutad.1729496

Kaynakça

Ahmed Remzî. *Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 7994.

Ahmed Remzî. *Mecmû'a-i Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 7995.

Ahmed Remzî. *Mecmû'a-i Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 7996.

Ahmed Remzî. *Mecmû'a-i Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 7998.

Ahmed Remzî. *Mecmû'a-i Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 7999.

Ahmed Remzî. *Mecmû'a-i Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 8000.

Ahmed Remzî. *Mecmû'a-i Eş'âr*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz A 8001.

Azamat, N. (1995). Fahreddin Efendi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 12, s. 83-84). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Bardakçı, M. (2013, 13 Ocak). Yazar ve şair dediğin hep parasızdır ve iktidardan da her zaman nemâlanmıştır. *Habertürk Gazetesi*. https://www.haberturk.com/. Erişim Tarihi: 18.10.2024.

Çakır, Ö. (2006). Türk edebiyatında 'taziyetnâme'. *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 19, 269-291.

Dal, M. F. (2006). Fahreddin Erenden'in tasavvufî görüşleri (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Düzdağ, E. (Proje Yürütücüsü) (2018). *Meşrutiyetten Cumhuriyet'e Yakın Tarihimizin Belgesi 1908-1925 Sebîlürreşâd Mecmuası*. (C. 13) (L. Çağırıcı, yay.) (İ. Türe, yay. haz.). İstanbul: Bağcılar Belediyesi Yayınları.

Efe, A. (2009). Sebilürreşad. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 36, s. 251-253). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Elmas, N. (2015). Berlin'de bir millî şair: Mehmet Âkif Ersoy. *Mehmed Âkif, 100 Yıl Sonra Berlinde*. (D. M. Doğan, haz.). içinde (s. 50-59). Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği.

Erünsal, İ. E. (2008). *The Archival Sources of Turkish Literary History*. Sources of Oriental Languages and Literatures 85. Cambridge, Massachusetts: Harvard University.

Fuzuli (1956). *Leylâ ile Mecnun*. (N. H. Onan, haz.) İstanbul: Maarif Basımevi.

Işınsu Durmuş, T. (2021). *Şair ve Sultan - Osmanlı'da Edebî Himaye*. (1. bs). İstanbul: Muhit Kitap.

Işınsu Durmuş, T. (2009). *Tutsal Elini Ben Fakîrin - Osmanlı Edebiyatında Hamilik Geleneği*. (1. bs). İstanbul: Doğan Kitap.

İnal, İ. M. K. (1969). *Son asır Türk şairleri.* (C. 4). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

İnalcık, H. (2007). Klasik edebiyatın menşei: İranî gelenek, saray işret meclisleri ve musâhib şâirler. *Türk Edebiyatı Tarihi*. (T. S. Halman, O. Horata, Y. Çelik, N. Demir, M. Kalpaklı, R. Korkmaz ve M. Ö. Oğuz, haz.). içinde (s. 233-294). (2. bs.). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

İnalcık, H. (2011). *Has-Bağçede 'Ayş u Tarab: Nedîmler Şâirler, Mutribler*. (1. bs.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

İnalcık, H. (2003). *Şair ve Patron - Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme*. (1. bs.). İstanbul: Doğu Batı Yayınları.

Kavas, İ. (2002). Mehmet Âkif Ersoy: mizacı ve san'atı. *İslâm'ın İnsana Bakışı*. (F. Karaman, haz.). içinde (s. 259-265). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yayınları.

Kılıç, A. (2013, 2 Ocak). Necip Fazıl'dan Menderes'e yalvaran mektuplar!. *Habertürk Gazetesi*. https://www.haberturk.com/. Erişim Tarihi: 18.10.2024.

King, M. L. (1994). *The Death of the Child Valerio Marcello*. Chicago, London: The University of Chicago Press.

Kon, K. (2015). Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı-Alman ittifakı ve Mehmed Âkif'in Almanya'ya gidişi. *Mehmed Âkif, 100 Yıl Sonra Berlinde*. (D. M. Doğan, haz.). içinde (s. 60-70). Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği.

Mazıoğlu, H. (1987). Ahmet Remzi Akyürek ve şiirleri. Ankara: Sevinç Matbaası.

Mehmed Süreyya. (1996). *Sicill-i Osmanî*. (C. 6). (N. Akbayar, haz.). (S. A. Kahraman, Eski Yazıdan Aktaran). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Mithat Cemal (1939). *Mehmed Akif: Hayatı - Seciyesi - Sanatı - Eserleri - Ek "Kitapta Bahsi Geçen Muharrirlerin Eserleri"*. 1. Baskı. İstanbul: Semih Lütfi Kitabevi.

Okay, O. (1989). *Mehmed Âkif - Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Okay, O. ve M. E. Düzdağ (2003). Mehmed Âkif Ersoy. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. 28, s. 432-439). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Soysal, U. (2024). Mabeyn-i Hümayun'a sunulan şiirlerin edebi, tarihsel ve sosyal yönden analizi (1840-1878) (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tatlısumak, U. (2016). Osmanlı uleması ve patronaj ilişkisi (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Tuman, N. (1368). *Tuhfe-i Nâ'ilî*. Millî Kütüphane. Yazmalar, 06 Mil Yz B 611/1.

Turinay, N., M. R. Soydan ve S. Karakılıç (2021a). *Arkamda Serilmiş Yere Bir Mazi - Mehmet Akif'in Mektupları*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları.

Turinay, N., M. R. Soydan ve S. Karakılıç (2021b). *Dünyanın Dört Bucağından Mehmet Akif'e Mektuplar*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Yayınları.

URL-1. Paşa torununun mahkeme zaferi. (2015, 17 Aralık). <https://www.iha.com.tr/haber-pasa-torununun-mahkeme-zaferi-520585. Erişim Tarihi: 26.12.2024.

URL-2. Küçüker. M. S. (2024). "Necdet İşli ile Sözlü Tarih Görüşmesi". *Youtube*. Dakika: 1:06:00-1:10:20. Erişim Tarihi: 01.07.2025. https://www.youtube.com/watch?v=5qRepe-8WIQ.

Yeşil, F. (2019). Melek Mehmed Paşa. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (C. EK-2, s. 244-245). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

EK-I: Mehmed Âkif'in Taziye Mektubunun Çeviri Yazı Metni

Huve

Başmüddeʿī-yi ʿumūmīlikden müteḳāʿid ʿaṭūfetli Cemāl Bégefendi ḥażretleriniñ birāder-i vālā-güherleri Melek Paşa-zāde ḥafīd-i muḥteremi Süleymān Fāʾiḳ Bég merḥūmuñ irtiḥāllerine dāʾirdir.

Neşīde-i Tārīḫiyye..

Yine bir necm-i fürūzān-ı semā-yı ʿirfān
Oldu ṣad ḥayf ki: dāmen-keş-i āfāḳ-ı cihān

Olsa zāʾir! yeri var şimdi ḳulūb-ı ʿurefā
Ẓulmet-i yeʾs ile mātem-zede, mecbūr-ı fiġān

Pāk-sīret, ṣuleḥādan idi Mīr-i Fāʾiḳ
Aġlasın fāciʿa-i mevtine çeşm-i devrān

"İki" şāʿir dédi "ġufrān" ile ʿ**Ākif** tārīḫ:
Oldu bir merd-i güzīn ʿāzim-i ʿarş-ı Raḥmān

Eylesin maḳberini reşḥa-i raḥmet reyyān
Olsun ārām-gehi bāġ-ı berīn-i Rıḍvān..

18 Ṣafer Sene 1333

Nāẓımı:

Sebīlü'r-Reşād Ġazetesi Başmuḥarriri

M. ʿĀkif

Efendim;

Cenāb-ı Ḥaḳ sāʾir erkān-ı ḫānedān-ı devletlerine ve ẕāt-ı ʿālī-yi sütūde-sīretlerine ṣabr-ı cemīl ve ecr-i cezīl iḥsān buyursun..

Şu *Neşīde-i Tārīḫiyye*'ye muḳābil bī-dirīġ ve rāygān buyurulacaḳ bir ʿaṭıyye-i münāsibeniñ ḥāmil-i ʿarż-ı ʿācizī Necātī Efendi bendelerine tevdīʿi ricāsıyla beyān-ı taʿziyet ve tesliyet eylerim..

"Bāḳī ḳalan bu ḳubbede bir ḫᵛoş ṣadā imiş"

23 Kānūn-ı Evvel Sene 330 M. ʿA.

Der-seʿādet

Bāb-ı ʿĀlī Cāddesi'nden

Kolbaş, O. (2026). *Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye*: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi. *Selçuk Türkiyat*, (67): 139-153.
Doi: 10.21563/sutad.1729496

EK-II: Mehmed Âkif'in El Yazısıyla Kaleme Alınmış Mektubun Tıpkıbasımı

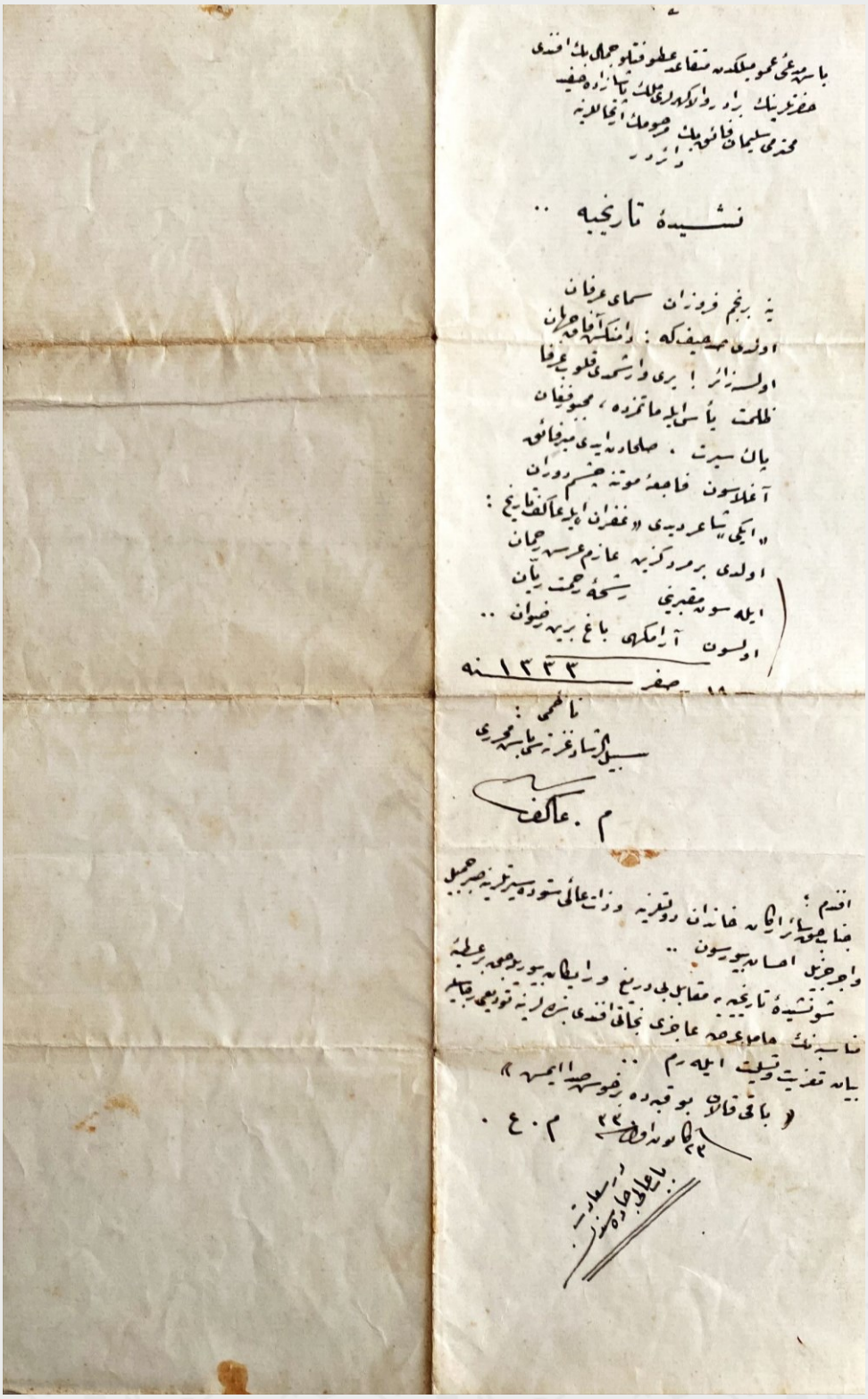

Kolbaş, O. (2026). *Atıyye-i Münâsibeye Mukâbil Neşîde-i Târîhiyye*: Mehmed Âkif Ersoy'un Yayımlanmamış Taziye Mektubu ve Aidiyeti Şüpheli Tarih Manzumesi. *Selçuk Türkiyat*, (67): 139-153.
Doi: 10.21563/sutad.1729496